

19. helluntain jälkeinen viikko, perjantai

Päivän epistola

(Fil. 1: 27 – 2: 4)

”Veljet, teidän on vain käyttäydyttävä Kristuksen evankeliumin arvoa vastaavalla tavalla. Pääsenpä itse käymään luonanne tai en, toivon saavani kuulla, että te pysytte lujasti samanhenkisinä ja taistelette yksimielisesti evankeliumin ja uskon puolesta antamatta vastustajien säikäyttää itseänne. Se on heille Jumalan antama osoitus siitä, että heitä odottaa kadotus mutta teitä pelastus. Teille on suotu se armo, että saatte uskoa Kristukseen ja vielä kärsiäkin hänen puolestaan. Te käytte samaa taistelua, jota olette nähneet minun käyvän ja jota nyt kuulette minun yhä jatkavan. Jos kerran yhteys Kristukseen rohkaisee ja hänen rakkautensa suo lohdutusta, jos Henki meitä yhdistää ja jos tunnemme hellyyttä toisiimme kohtaan, niin tehkää minun iloni täydelliseksi ja olkaa yksimielisiä. Liittäköön teitä toisiinne rakkaus, sopu ja sama mieli. Älkää tehkö mitään itsekkyydestä tai turhamaisuudesta, vaan olkaa nöyriä ja pitäkää kukin toista parempana kuin itseänne. Älkää tavoitelko vain omaa etuanne vaan myös muiden parasta.”

Kristittyjen on yhteiskunnassa elettevä sen lakien mukaan ja samalla elettävä evankeliumin opetuksen mukaisesti. Sana, joka on suomennettu sanalla ”käyttäydyttävä” sisältää ajatuksen ”käyttäytyä kuin kansalainen. Teksti ei kuitenkaan kerro, tarkoittaako Paavali Rooman valtakunnan kansalaisuutta vai taivaan valtakunnan kansalaisuutta (vrt. Fil. 3: 20). Yksimielisyyden olisi oltava samanlainen kuin sotilaat ovat yksimielisiä taistellessaan vihollista vastaan. Evankeliumia on puolustettava ja todistettava siitä (omalla elämällään). Vastustajilla tässä yhteydessä tarkoitetaan todennäköisesti niitä yhteiskunnan jäseniä, jotka eivät ole kristittyjä. Jos seurakunta pysyy yksimielisenä, niin se osoittaa muille, ettei kyse ole ihmisten mielipiteestä vaan Jumalan toiminnasta. Se osoittaa vastustajille tuomion päivän tulemisen todellisuuden ja seurakunnan kohtalon pelastuksessa. ”Saatte uskoa Kristukseen ja vielä kärsiäkin hänen puolestaan” ei viittaa marttyyriuteen. Se osoittaa sen, että kristitty voi joutua ristiriitaan muun yhteiskunnan käyttäytymisen kanssa. Silloin kristityn on toimittava uskonsa mukaan. Tämä eri tavalla toimiminen ei saa johtaa katkeruuteen. Kärsiessään Kristuksen tähden kristitty on osallinen Jumalan armosta. Paavali on seurakunnalle malli oikeasta toimimisesta, sillä hän itse toimii maallisessa maailmassa kärsien ja koki Jumalan armon. Kärsiminen todistaa muille Kristuksesta ja voi kasvattaa kärsivän uskoa.

Seuraavaksi Paavali tuo esille ominaisuuksia, jotka kuvaavat ”elämää Kristuksessa”. Kristityt muodostavat yhteisön, jota yhdistää Henki. Tämä määrittää seurakuntalaisten toimintatavan: toisia

kohtaan on tunnettava hellyyttä, myötätuntoa, rakkautta, sopua ja on oltava yksimielisiä. Näiden tunteiden on ohjattava käyttäytymistä. Vanhassa testamentissa nöyryys on se asenne, mikä ihmisellä pitää olla Jumalan edessä. Kristuksen antaman esimerkin mukaan kristittyjen asenne toista ihmistä kohtaan on nimenomaan nöyryys. Tähän ei voi pakottaa, vaan ihmisen on itse se omaksuttava. Kun ihminen on nöyrä, silloin hän ei ole itsekäs eikä turhmainen. Hän ei tavoittele vain omaa etuaan, vaan toimii myös muiden parhaaksi. Tässä toteutuu lähimmäisen rakkaus: rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.

Turhamaisuus (turhan kunnian tavoitteleva) aikaansaa ylenkatsomista muita kohtaan. Se haittaa hengellistä kasvua. Tällöin ihminen pitää itseään muita parempina eikä hyväksy toisen elämäntapaa. Se on omalla tavallaan epäjumalan palvontaa. Turhamaisuus valloittaa ihmisen, joka sanoo haluavansa miellyttää Jumalaa mutta salaisesti haluaakin miellyttää enemmän muita ihmisiä.

Paavali ei mainitse mitään, miksi hän korostaa seurakuntalaisten välistä yhteyttä ja oikeaa käyttäytymistä. Jotkut tutkijat esittävät näkemyksen, että Filippiin seurakunta olisi mahdollisesti jakaantunut erilaisiin ryhmiin ja Paavali koettaa saada seurakunnan yhtenäiseksi. Kirjeessä on myöhemmin jotain viitteitä erimielisyyksistä (Fil. 4: 2) tai väärästä toimintatavasta (Fil. 3: 17 – 19), mutta ne eivät ole todellisia todisteita erilaisista ryhmistä seurakunnassa.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 6: 17 – 23a)

”Siihen aikaan Jeesus laskeutui vuorelta yhdessä apostoliensa kanssa ja pysähtyi tasaiselle paikalle. Siellä oli suuri joukko hänen opetuslapsiaan ja paljon kansaa kaikkialta Juudeasta, Jerusalemissa ja rannikolta Tyroksen ja Sidonin seudulta. Kaikki he olivat tulleet kuulemaan Jeesusta ja hakemaan parannusta tauteihinsa. Myös saastaisten henkien vaivaamat tulivat terveiksi. Jokainen yritti väentungoksessa päästä koskettamaan häntä, sillä hänestä lähti voimaa, joka paransi kaikki. Jeesus katsoi opetuslapsiinsa ja sanoi: ”Autuaita olette te köyhät, sillä teidän on Jumalan valtakunta. Autuaita te, jotka nyt olette nälissänne: teidät ravitaan. Autuaita te, jotka nyt itkette: te saatte nauraa. Autuaita olette te, kun teitä Ihmisen Pojan tähden vihataan ja herjataan, kun ihmiset erottavat teidät keskuudestaan ja inhoavat teidän nimeännekin. Iloitkaa silloin, hyppikää riemusta, sillä palkka, jonka te taivaassa saatte, on suuri.”

Eilisen evankeliumin kolme viimeistä jaetta ovat tämänpäivän evankeliumin kolme ensimmäistä. Samaa tekstiä on Matteuksella (Matt. 12: 15 – 21; 4: 25; 5: 1 – 12) sekä Markuksella (Mark. 3: 7 – 12).

Ennen tämän päiväisen kertomuksen alkua Jeesus oli viettänyt yön rukouksessa vuorella. Päivän koittaessa hän kutsui luokseen opetuslapsensa ja valitsi heistä kaksitoista, jotka nimesi apostoleiksi. (Luuk. 6: 12 – 16). Sitten Jeesus laskeutui vuorelta ja pysähtyi tasaiselle paikalle, missä oli koolla paljon väkeä. Tästä alkaa Luukkaan vuorisaarna (6: 17 – 49). Meidän tekstimme tänään käsittää siitä alkuosan.

Jeesus opettaa kansaa. Tästä alkaa Luukkaan vuorisaarna (vrt. Matt. 5 - 7). Luukkaan evankeliumi eroaa joissain asioissa Matteuksen vastaavasta saarnasta. Hänen tekstinsä on Matteusta lyhyempi. He molemmat käyttävät samaa lähdettä (Q -lähde), mutta eri tavalla. Läsnaolijat mainitaan hieman eri tavalla. Matteus ja Luukas käyttävät eri merkityksessä sanoja rikas ja köyhä. Luukkaalla nämä sanat eivät niinkään viittaa hengellisyyteen, vaan enemmän ihmisen asemaan yhteiskunnassa. Heidän mielenkiintonsa asioihin on erilainen. Luukas on käyttänyt lähdeään sillä tavalla, että Jeesuksen sanat eivät ole suunnattu vain läsnäoleville ihmisille, vaan Luukkaan seurakunnille (ja myös meille). Kohteena eivät ole vain juutalaiset, vaan kristinuskoon kääntyneet ei-juutalaiset.

Eri paikoista tulleet ihmiset ”olivat tulleet kuulemaan Jeesusta ja hakemaan parannusta tauteihinsa. Jeesuksen kuuleminen tapahtui sielun pelastukseksi. Hänen toimintaansa kuului myös huolehtiminen ihmisten ruumiista, Hän paransi heidän tautejaan. Myös saastaisten henkien vaivaamat tulivat terveiksi.” Jeesuksesta ”lähti voimaa, joka paransi kaikki.” Hän on itse voiman lähde. Kaikki muut Raamatun mainitsevat ihmiset (profeetat ja apostolit), jotka ovat parantaneet, ovat saaneet voimansa Jumalalta.

Saastainen henki tarkoittaa tässä Jumalaa vastustavaa voimaa, se ei siis liity hygieniaan. Jos käytämme sanaa epäpuhdas (henki), niin saamme sille vastakohtan. Parantunut oli siis puhdas, terve. Jeesus siis sai ihmiset puhtaiksi, heillä oli mahdollisuus kohdata Jumala, he olivat nyt pyhiä tai pyhittyneitä.

Saastaisten henkien vaivaamilla tarkoitetaan Jumalalle vastakkaisia henkiä. Saastainen ja puhdas ovat uskonnollisia termejä. Ne eivät suoraan kuvaa hygieniää, vaan kuuluvat sellaisten sanojen joukkoon kuin pyhyys tai hurskaus.

Vaikka Luukas korostaakin, että Jeesus puhui opetuslapsille, niin tämän tekstin ulkopuolella olevat moitesanat ovat sellaisia, että ne on osoitettu rikkaille (Voi teitä..., 6: 24 – 26). Opetuslapset eivät olleet rikkaita. Johtopäätös voisi olla, että Luukkaan vuorisaarna on suunnattu myös niille, jotka eivät ole olleet kuulemassa Jeesuksen alkuperäistä saarnaa. Kyseessä voivat olla ne seurakunnat, missä luettiin Luukkaan laatimaa evankeliumia.

Luukkaan evankeliumissa kuulijoiksi määritellään eri kohdissa eri ihmisryhmiä, joidenkin yhteydessä myös sanotaan ”jotka minua kuulette”. Vaikuttaa siltä, että vaikka Jeesus oli ennen tätä saarnaa jo valinnut kaksitoista apostoliaan, Jeesuksen opetuslasten (ei apostolien) joukko ei ollut vakiintunut vaan oli muutoksessa. Opetuslapsena oleminen vaati jatkuvaa uudistumista Jeesuksen opetuksen mukaisesti.

Jeesuksen opetus osoittaa, että ”Jumalan köyhien” ryhmä ei ollut rajattu sisäpiirille. Siihen pääsisivät kaikki ne, jotka tiedostivat sen, että he tarvitsivat pelastuksen ja tunnustavat uskonsa Jeesukseen, näin heistä tulisi valtakunnan vastaanottajia. Tähän valtakuntaan kutsuttiin kaikkia, mutta sinne pääsisivät vain ne, jotka uskovat Jeesukseen. Rikkaat ovat niitä, jotka eivät tunnusta Jeesusta ja Hänen valtakuntaansa. He ovat tyytyväisiä nykyiseen, mukavaan elämäänsä. Luukkaan köyhät eivät ole tyytyväisiä nykyiseen elämäänsä. He etsivät Jumalan valtakuntaa.

Jeesuksen opetuksen kautta Luukas opettaa pakanakristityille heidän paikkaansa uudistuneessa Israelissa ja samalla, millainen Jumala on.

Luukkaan autuuden lauseiden köyhät tarkoittaa enemmän yhteiskuntaluokkaa (Matteus kirjoittaa ”hengellisesti köyhistä”). Luukkaan painotus on ymmärrettävä, sillä hän on kirjoittamassaan evankeliumissa köyhien puolella. Kirkkoisät puolestaan määrittelevät köyhät sellaisiksi, jotka ovat nöyriä ja jotka eivät ole rahanahneita. Vanhassa testamentissa Jumalan nähdään olevan köyhien puolella (vrt. erityisesti Valitusvirret). Autuas tarkoittaa paitsi onnellista, niin myös onniteltavaa. Autuus tulee Jeesuksen mukana tulevasta Jumalan valtakunnasta. Tulla valtakunnasta osalliseksi edellyttää tulemistä opetuslapseksi.

Luukkaalla autuuden lauseita on yhteensä neljä (3 + 1) ja Matteuksella kahdeksan (7 + 1) Tutkijat ymmärtävät asian niin, että Luukkaan autuudenlauseista *kolme* ensimmäistä on alkuperäisiä Jeesuksen lausumia lauseita ja neljäs on myöhemmin tehty vainojen alettua. Matteuksen lisälauseet oletetaan Matteuksen itse laatineen psalmien pohjalta.

Luukkaan autuuden lauseiden painotus on Jumalan antamassa armossa. Hän kuvaa yhteisöä, joka muodostuu kohdatessaan Jumalan armon.